

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра ПСИХОЛОГІЇ

На правах рукопису

НАЗАРЕНКО МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

НАПРЯМКИ ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДИТЯЧИХ СТРАХІВ В СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ

Спеціальність 053 Психологія
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
Шевякова Олена,
кандидат психологічних наук,
доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 6 від 1.02.2022

Завідувач кафедри

 Людмила ПРИСНЯКОВА
(підпис) (І'мя, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра _____ психології
Освітній ступінь _____ магістр
Спеціальність _____ 053 психологія
Освітня програма _____ психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
психології
Людмила ПРИСНЯКОВА

(підпис)

10.02.2022

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Назаренко Марія Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема роботи «Напрямки психокорекції дитячих страхів в сучасному суспільстві»

2. Науковий керівник Шевякова Олена, кандидат психологічних наук, доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи на кафедру 01.02.2022р.

4. Мета кваліфікаційної роботи розглянути особливості виникнення, закріплення, прояву, причин і факторів тривожності дітей дошкільного віку.

5. Завдання випускної кваліфікаційної роботи

1. провести теоретичний аналіз літератури стосовно поставленої проблеми;
2. розкрити особливості прояву тривожності в дітей дошкільного віку ;
3. виявити причини підвищеної тривожності у дітей дошкільного віку;
4. обґрунтувати доцільність застосування корекційно-розвиваючих занять, які спрямовані на зниження проявів тривожності у дітей дошкільного віку.
5. провести емпіричне дослідження з метою з'ясування рівня тривожності дітей дошкільного віку;
6. встановити подальші перспективи дослідження шляхів подолання тривожності у дітей дошкільного віку.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	Жовтень 2021р.	Виконано
2	I Розділ	Листопад 2021р.	Виконано
3	II Розділ	Грудень 2021р.	Виконано
4	III Розділ	Січень 2022р.	Виконано
5	Робота в цілому	Лютий 2022р.	Виконано

Науковий керівник

(підпис)

Олена ШЕВЛЯКОВА

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Марія НАЗАРЕНКО

Дата видавання завдання 29.09.2021р.

АНОТАЦІЯ

Назаренко М.В. Напрямки психокорекції дитячих страхів в сучасному суспільстві / Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 «Психологія» (освітньо-професійна програма «Психологія»). ВНПЗ ДГУ, Дніпро, 2022.

Зміст анотації

Страх - основна людська емоція. Дорослі та діти бояться темряви, хтось тварин, хтось речі та інше. Найпоширенішим і найсерйознішим актом залякування є захист людей. На думку З. Фрейда, А. Адлера, А. Фрейда, О. Захарова, М. Осоріної та інших авторів, перший страх народився у 2-3-річної дитини. Виходячи з упереджених уявлень про психодинаміку в психології, вона використовується для запобігання спадковому страху. Таким чином дитина може уникнути того, що закладається в її мозок як небезпека, тобто загроза життю, здоров'ю, комфорту тощо.

На сьогоднішній день проблема інгаляційного страху залишається актуальною, незважаючи на досягнення вчених (В. Гарбузов, О. Захаров, М. Осоріна, А. Прихожан та ін.). Сучасна дитина змушена долати новий вид терору, викликаного фільмами жахів, агресії та насильства, людьми в комп'ютерних іграх, повідомленнями про вбивства та терористичні акти в ЗМІ (О. Петрунько) тощо. Тому виклик зустрічі та подолання «екзистенції» дитячого страху потребує глибокого, всебічного, всебічного дослідження.

Аналіз досліджень. Вивчення панічних атак має безпосереднє відношення до вивчення емоційних проблем, яке ще не просунулося в області психології. Деякі емоційні аспекти, так чи інакше пов'язані з народженням страху, викладені в працях Л. Н. Аболіна, П. К. Анохіна, А. М. Ананьєва, Г. М. Бреслава, В. К. Вілюнаса, Б. І. Додонова, О. В. Запорожця, К. Ізард, Є. П. Ільїн та ін.

Соціальна свідомість - філософія проблеми страху була дослідженням В. А. Андрусенко, А. О. Прохорова, С. С. Сізова та інших. Велика кількість досліджень, проведених зарубіжними психологами (Д. Бретт, О. Кондаш, Д.

Лейн, Р. Мей, Е. Міллер, Б. Філліпс, Л. Херсов та ін.), присвячена дослідженню лоблеми страх.

Велика кількість психосоціальних досліджень тривожних розладів, зосереджених на вивченні віку їхніх дітей, і ряд заходів у певному напрямку з вивчення тривожності (О.І.Захаров, Н.В.Карпенко, Є.В.Лісіна, Н.Ю. У той же час у домашній психології немає інформації про конкретні психологічні стани страшного дихання. Дослідження з цього питання не охоплюють усі аспекти страху.

Обґрунтування актуальності теми. Поведінка людини в усьому світі тісно пов'язана з її емоціями, турботою про дитину та особливою чутливістю в початковій школі. Сьогодні найважливішим питанням є вивчення психології поведінки дітей у періоди конфлікту, враховуючи необхідність кращого способу формування структури шкільного середовища. Першокласник бачить речі або цей конфлікт.

А поведінка дитини в будь-який час доби залежить від рівня поведінки в дошкільному закладі поведінки та установок, які стверджують позитивні зміни. З тих пір, як дитина пішла до школи, емоційний розвиток значною мірою базується на досвіді, отриманому поза домом. У загальному контексті зміни клімату емоції є пріоритетом номер один, і дуже ймовірно, що він чи вона буде реагувати на різноманітні фактори навколишнього середовища. Емоційна реакція є основним способом взаємодії із зовнішнім світом.

У дошкільному віці дитина добре розвивається, емоції продовжують переживати стосунки з оточуючими, і вони починають функціонувати як поведінковий контроль, стаючи метою дії і дії, можливістю передбачати наслідки того, що вони роблять. Тривога, як і занепокоєння, виникає в беззаперечній небезпеці і проявляється в очікуванні поганого. Тому все більш актуальним стає питання вивчення рівня тривожності дітей дошкільного віку.

Мета роботи - розглянути особливості виникнення, закріплення, прояву, чтичин і факторів тривожності дітей дошкільного віку .

Об'єктом дослідження є дитячі нав'язні страхи.

Предмет дослідження - особистісна тривожність дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження - визначення та наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов подолання особистісної тривожності дітей дошкільного віку.

Гіпотези дослідження.

Концептуальна гіпотеза: існують певні особливості та фактори, пов'язані з виникненням тривожності дітей дошкільного віку.

Емпіричні гіпотези:

1. встановлення певних причин підвищеної тривожності у дітей сприяє проведенню цілеспрямованої корекційно-розвиваючої програми, що приводить до зниження тривожності в поведінці дітей дошкільного віку.

2. застосування психолого-корекційних програм, розроблених на відповідних теоретичних засадах, сприяє зменшенню достатньо високого у наш час рівня тривожності серед дітей дошкільного віку та допомагає їм у спілкуванні з однолітками, дорослими, а також у подальшій соціалізації та знаходженню свого місця у суспільстві.

Згідно з метою та гіпотезою дослідження нами було поставлено такі завдання:

1. провести теоретичний аналіз літератури стосовно поставленої проблеми;

2. розкрити особливості прояву тривожності в дітей дошкільного віку ;

3. виявити причини підвищеної тривожності у дітей дошкільного віку;

4. обґрунтувати доцільність застосування корекційно-розвиваючих занять, які спрямовані на зниження проявів тривожності у дітей дошкільного віку.

5. провести емпіричне дослідження з метою з'ясування рівня тривожності дітей дошкільного віку ;

б. встановити подальші перспективи дослідження шляхів подолання тривожності у дітей дошкільного віку.

Методи дослідження. З метою визначення факторів тривожності дітей дошкільного віку використано методи теоретичного аналізу проблеми наступності до та початкової освіти, що дозволили розкрити основні аспекти адаптації дітей дошкільного віку до умов навчання у школі. Для перевірки гіпотез дослідження застосовано емпіричні методи: методика рівнів тривожності Філіпса, шкала явної тривожності СМА8 (адаптація А.М. Прихожая). Обробка результатів дослідження проведена за допомогою математико-статистичних методів. Узагальнення результатів здійснено з використанням інтерпретаційних методів (класифікація й узагальнення емпіричних даних).

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні знань тривожності в дітей перших та п'ятих класів; психологічному поясненні й обґрунтуванні ролі особистісних характеристик у процесі соціально-психологічної адаптації під час вступу у доросле життя.

Результати дослідження поглиблюють розуміння особливостей та механізмів процесу діагностики та корекції тривожності перших та п'ятих класів.

Практичне значення дослідження: отримані результати, висновки та рекомендації можуть посприяти розробці дієвих корекційних програм по усуненню тривожності перших та п'ятих класів, що допоможе у таких соціальних аспектах як навчально-виховний процес у закладах освіти, родинне виховання, соціалізація особистості, індивідуальний розвиток і саморозвиток.

Полігон дослідження 60 дітей (30 дітей 1 групи, з них 16 дівчаток і 14 хлопчиків; 30 дітей 2 групи, з них 19 дівчаток і 11 хлопчиків).

Структура роботи: робота складається із вступу, трьох розділів - двох теоретичних та одного практичного, висновків, списку літературних джерел та л: латків. Робота викладена на 92 сторінках, містить 14 таблиць та 8

рисунків. В роботі використано 56 літературних джерел.

Список публікацій здобувача:

1. Особливості порушення емоційної сфери в дитячому віці. Назаренко Марія Володимирівна, стор.155 II Всеукраїнська науково-практична конференція ЕНПЗ ДГУ, 30.09.21;
2. Особливості страхів в сучасному українському суспільстві. Назаренко Марія Володимирівна, стор.161 II Всеукраїнська науково-практична конференція ЗНПЗДГУ, 30.09.21.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ	21
1.1. Сучасні проблеми наступності до та початкової освіти.....	22
1.2. Психолого-педагогічна характеристика адаптації дошкільників до навчання.....	25
1.3. Сучасні дослідження проявів тривожності.....	30
Висновки до першого розділу.....	37
РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ І ВИБОРУ МЕТОДИЧНИХ ЗАСОБІВ ЙОГО ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	38
2.1. Обґрунтування методологічного підходу до дослідження тривожності дітей	38
2.2. Характеристика методичного забезпечення дослідження тривожності дітей.....	51
Висновки до другого розділу	59
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ.....	60
3.1. Цілі, задачі та організація емпіричного дослідження	60
3.2. Результати емпіричного дослідження	60
3.2.1. Методика Філіпса на визначення рівня тривожності.....	61
3.2.2. Шкала явної тривожності СМАБ.....	62
3.3. Аналіз та обговорення результатів емпіричного дослідження	66
3.4. Психологічне консультування дітей молодшого шкільного віку з метою зниження рівню тривожності та усунення навіяних страхів.....	76
ВИСНОВКИ	91
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	93
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Страх - основна людська емоція. Дорослі та діти бояться темряви, хтось тварин, хтось речі та інше. Найпоширенішим і найсерйознішим актом залякування є захист людей. На думку З. Фрейда, А. Адлера, А. Фрейда, О. Захарова, М. Осоріної та інших авторів, перший страх народився у 2-3-річної дитини. Виходячи з упереджених уявлень про психодинаміку в психології, вона використовується для запобігання спадковому страху. Таким чином дитина може уникнути того, що закладається в її мозок як небезпека, тобто загроза життю, здоров'ю, комфорту тощо.

На сьогоднішній день проблема інгалаційного страху залишається актуальною, незважаючи на досягнення вчених (В. Гарбузов, О. Захаров, М. Осоріна, А. Прихожан та ін.). Сучасна дитина змушена долати новий вид терору, викликаного фільмами жахів, агресії та насильства, людьми в комп'ютерних іграх, повідомленнями про вбивства та терористичні акти в ЗМІ (О. Петрунко) тощо. Тому виклик зустрічі та подолання «екзистенції» дитячого страху потребує глибокого, всебічного, всебічного дослідження.

Аналіз досліджень. Вивчення панічних атак має безпосереднє відношення до вивчення емоційних проблем, яке ще не просунулося в області психології. Деякі емоційні аспекти, так чи інакше пов'язані з народженням страху, викладені в працях Л. Н. Аболіна, П. К. Анохіна, А. М. Ананьєва, Г. М. Бреслава, В. К. Вілюнаса, Б. І. Додонова, О. В. Запорожця, К. Ізард, Є. П. Ільїн та ін.

Соціальна свідомість - філософія проблеми страху була дослідженням В. А. Андрусенко, А. О. Прохорова, С. С. Сізова та інших. Велика кількість досліджень, проведених зарубіжними психологами (Д. Бретт, О. Кондаш, Д. Лейн, Р. Мей, Е. Міллер, Б. Філліпс, Л. Херсов та ін.), присвячена дослідженню проблеми страху.

Велика кількість психосоціальних досліджень тривожних розладів, зосереджених на вивченні віку їхніх дітей, і ряд заходів у певному напрямку

вивчення тривожності (О.І.Захаров, Н.В.Карпенко, Є.В.Лісіна, Н.Ю. У той же час у домашній психології немає інформації про конкретні психологічні стани страшного дихання. Дослідження з цього питання не охоплюють усі аспекти страху.

Обґрунтування актуальності теми. Поведінка людини в усьому світі тісно пов'язана з її емоціями, турботою про дитину та особливою чутливістю початкової школі. Сьогодні найважливішим питанням є вивчення психології поведінки дітей у періоди конфлікту, враховуючи необхідність кращого способу формування структури шкільного середовища. Першокласник бачить речі або цей конфлікт.

А поведінка дитини в будь-який час доби залежить від рівня поведінки дошкільному закладі поведінки та установок, які стверджують позитивні зміни. З тих пір, як дитина пішла до школи, емоційний розвиток значною мірою базується на досвіді, отриманому поза домом. У загальному контексті зміни клімату емоції є пріоритетом номер один, і дуже ймовірно, що він чи вона реагувати на різноманітні фактори навколишнього середовища. Емоційна реакція є основним способом взаємодії із зовнішнім світом.

У дошкільному віці дитина добре розвивається, емоції продовжують переживати стосунки з оточуючими, і вони починають функціонувати поведінковий контроль, стаючи метою дій і дій, можливістю передбачати наслідки того, що вони роблять. Тривога, як і занепокоєння, виникає беззаперечною небезпекою і проявляється в очікуванні поганого. Тому все більш актуальним стає питання вивчення рівня тривожності дітей дошкільного віку.

Мета роботи - розглянути особливості виникнення, закріплення, прояву причин і факторів тривожності дітей дошкільного віку .

Об'єктом дослідження є дитячі навіяні страхи.

Предмет дослідження - особистісна тривожність дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження - визначення та наукове обґрунтування психологічних умов подолання особистісної тривожності дітей дошкільного віку

Гіпотези дослідження.

Концептуальна гіпотеза: існують певні особливості та фактори, пов'язані з виникненням тривожності дітей дошкільного віку.

Емпіричні гіпотези:

1. встановлення певних причин підвищеної тривожності у дітей сприяє проведенню цілеспрямованої корекційно-розвиваючої програми, що приводить до зниження тривожності в поведінці дітей дошкільного віку.

2. застосування психолого-корекційних програм, розроблених на відповідних теоретичних засадах, сприяє зменшенню достатньо високого у наш час рівня тривожності серед дітей дошкільного віку та допомагає їм у спілкуванні з однолітками, дорослими, а також у подальшій соціалізації та знаходженню свого місця у суспільстві.

Згідно з метою та гіпотезою дослідження нами було поставлено такі завдання:

8. провести теоретичний аналіз літератури стосовно поставленої проблеми;

9. розкрити особливості прояву тривожності в дітей дошкільного віку ;

10. виявити причини підвищеної тривожності у дітей дошкільного віку;

11. обґрунтувати доцільність застосування корекційно-розвиваючих занять, які спрямовані на зниження проявів тривожності у дітей дошкільного віку.

12. провести емпіричне дослідження з метою з'ясування рівня тривожності дітей дошкільного віку ;

13. встановити подальші перспективи дослідження шляхів подолання тривожності у дітей дошкільного віку.

Методи дослідження. З метою визначення факторів тривожності дітей дошкільного віку використано методи теоретичного аналізу проблеми

наступності до та початкової освіти, що дозволили розкрити основні аспекти адаптації дітей дошкільного віку до умов навчання у школі. Для перевірки гіпотез дослідження застосовано емпіричні методи: методика рівнів тривожності Філіпса, шкала явної тривожності СМА8 (адаптація А.М. Прихожая). Обробка результатів дослідження проведена за допомогою математико-статистичних методів. Узагальнення результатів здійснено з використанням інтерпретаційних методів (класифікація й узагальнення емпіричних даних).

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні знань тривожності в дітей перших та п'ятих класів; психологічному поясненні й обґрунтуванні ролі особистісних характеристик у процесі соціально-психологічної адаптації під час вступу у доросле життя.

Результати дослідження поглиблюють розуміння особливостей та механізмів процесу діагностики та корекції тривожності перших та п'ятих класів.

Практичне значення дослідження: отримані результати, висновки та рекомендації можуть посприяти розробці дієвих корекційних програм по усуненню тривожності перших та п'ятих класів, що допоможе у таких соціальних аспектах як навчально-виховний процес у закладах освіти, родинне виховання, соціалізація особистості, індивідуальний розвиток і саморозвиток.

Експериментальну базу дослідження складають 60 дітей дітей дошкільного віку НВК загальноосвітньої школи №36 м. Дніпро.

Особистий внесок магістранта: по темі магістерської роботи було зроблено наступні публікації:

1. Особливості порушення емоційної сфери в дитячому віці. Назаренко Марія Володимирівна, стор.155 II Всеукраїнська науково-практична конференція ВВПЗ ДГУ, 30.09.21;
2. Особливості страхів в сучасному українському суспільстві. Назаренко Марія Володимирівна, стор.161 II Всеукраїнська науково-практична

конференція ВНПЗ ДГУ, 30.09.21.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи витoki проблеми виховання дітей, можна зробити висновок, що в ментальних книгах ми можемо знайти різні значення тривоги, хоча багато дослідників сходяться на думці, що важливо мислити по-іншому - як сталося і як людина, він характеризує перехід і його потужність.

Тривогою вважається емоційно неприємний внутрішній стан, пов'язаний з психічним станом людини і пророкує невдачу, небезпеку або очікування чогось важливого, серйозного для людини в період сумніву. Це емоційний стан душі.

Тривожність - це постійна властивість або властивість людини, що призводить до великої тривоги, страху та соціальної тривоги [9, 81].

Вчені вважають, що тривога знаходиться в стані крайньої тривоги - «тривоги». Можна зробити висновок, що такі прояви поведінки, як емоційний досвід, тривога, скептицизм щодо свого благополуччя, можна вважати ознакою тривоги.

Враховуючи особливе занепокоєння дітей дошкільного віку, було виявлено, що діти з високим рівнем тривожності більш схильні до страху. Багато дітей переживають період емоційних потрясінь у своєму розвитку.

У сфері психології тривожність проявляється у зміні в контексті самооцінки, самоцінки, прихильності, впевненості в собі. Тривога впливає на розум. Тривожність не завжди проявляється в поведінці, іноді це сильний стрес людини, який впливає на унікальну структуру її життя, знижуючи її психічний стан.

Основною причиною занепокоєння дітей вважають неналежне виховання та погані стосунки між дитиною та батьками, особливо матір'ю.

Згідно з аналізом нашого дослідження, діти дошкільного віку часто мають високий рівень загальної тривожності - 88,20%, страх самовираження - 77,60%, страх не виправдати очікування інших - 67,10%, страх перед стосунками та опікунами. - 93,00%.

Визначивши дію конкретної корекційно-розвивальної програми, спрямованої на зниження рівня тривожності у дітей шкільного віку, ми прийшли до висновку, що вона безпечна та ефективна.

Виходячи з досвіду ведення корекційних курсів з тривожними дітьми в дослідницьких групах, ми вважали, що це дійсно впливає на зниження тривожності в поведінці дітей раннього віку. Вони позитивно впливають на емоційне самопочуття дітей, і навіть змінюють їх поведінку так, щоб заспокоїти їх, заспокоїти, усунути емоційне та фізіологічне напруження.

Результати повторного обстеження показали, що рівень тривожності в дослідницьких групах знижувався по-різному: загальна тривожність, тривожність, фрустрація, яку необхідно подолати, страх не виправдати очікування інших, низькі фізіологічні проблеми, проблеми та страхи з вчитель. Учасники моніторингової групи були оцінені, але не брали участі в корекційно-розвивальних заходах, рівень тривожності не знизився і залишився на тому ж рівні, що і раніше.

Отже, можна зробити висновок, що наша корекційно-розвиваюча програма ефективна в подоланні багатьох турбот дітей.